

طب ایرانی، نظام پزشکی جامع و کهن، با ریشه در تمدن چند هزارساله ایران

مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت، به مناسبت روز ملی طب ایرانی، سیاست‌های کلان این حوزه و اهداف ادغام آن در نظام سلامت را تشریح و با اشاره به دستاوردهای ملی و جهانی، چالش‌ها و چشم‌انداز پیش روی طب ایرانی را تبیین کرد.

به گزارش وبدا، دکتر نفیسه حسینی یکتا، مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت، اظهار کرد: سازمان جهانی بهداشت طب سنتی را مجموعه تمام علوم نظری و عملی می‌داند که در تشخیص، پیشگیری و درمان بیماری‌های جسمی، روانی یا نابهنجاری‌های اجتماعی به کار می‌رود و از نسلی به نسل دیگر، به صورت گفتاری یا نوشتاری منتقل شده است. همچنین، درمان‌های طب سنتی را شامل دارودرمانی با استفاده از گیاهان، اجزای حیوانی و معدنی و نیز روش‌های غیر دارویی نظیر طب سوزنی، ماساژ و درمان‌های روانی می‌داند.

مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت با بیان اینکه طب ایرانی یک نظام پزشکی جامع و کهن است که ریشه در تمدن چند هزار ساله ایران دارد، تصریح کرد: این مکتب طبی بر پایه اصول، مبانی و تجربیات حکما و پزشکان برجسته همچون ابوعلی سینا، رازی، جرجانی و دیگر بزرگان علوم پزشکی شکل گرفته است که با نگاه کل‌نگر به انسان، سلامت را برآیند تعادل اخلاط (چهارگانه: صفرا، دم، بلغم و سودا) و مزاج‌های فردی می‌داند و بیماری را نتیجه برهم خوردن این تعادل تلقی می‌کند.

وی افزود: ریشه‌های مکتب طب ایرانی به بیش از ۳۰۰۰ سال قبل بازمی‌گردد. ستارگانی چون ابن سینا، رازی، علی ابن عباس اهوازی، ابن ابی الصداق نیشابوری و سید اسماعیل جرجانی هدایت این مکتب طبی را برعهده داشتند و طبق تأکید دکتر نرمن هاوارد جونز در مجله سازمان جهانی بهداشت (۱۹۷۲)؛ کتاب قانون ابن سینا به مدت ۵۰۰ سال در دانشگاه‌های پزشکی اروپا و آسیا تدریس می‌شده است.

وی با بیان اینکه «Persian medicine» در متون بین‌المللی اصطلاحی شناخته شده و معتبر است، افزود: انتخاب عنوان «طب ایرانی»، اقدامی هوشمندانه بود که ضمن پرهیز از دوگانه‌سازی و تقابل با طب مدرن، بر غنای تاریخی، هویت مستقل و جایگاه شایسته این مکتب علمی-پزشکی تأکید دارد. این نامگذاری همچنین سبب می‌شود سابقه چند هزار ساله، بنیان‌های نظری مستحکم و دستاوردهای ماندگار طب ایرانی، همان‌گونه که در متون و مراکز علمی جهان از آن یاد می‌شود، به درستی منعکس گردد و زمینه برای حضور هدفمندتر این دانش ارزشمند در عرصه‌های بین‌المللی و تعاملات علمی فراهم شود.

دکتر حسینی یکتا با اشاره به اینکه طب ایرانی به سلامت فرد از منظر جسم، روان و سبک زندگی توجه می‌کند؛ ادامه داد: مطالعات نشان داده‌اند که رویکردهای درمانی و پیشگیری این مکتب، به ویژه در بیماری‌های مزمن، می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و کاهش مصرف داروهای شیمیایی کمک کند. همچنین طب ایرانی با ارائه راهکارهای فردمحور و جامع، نقش موثری در ارتقای سلامت عمومی و کاهش هزینه‌های نظام سلامت دارد.

مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت تصریح کرد: ایران هم‌راستا با اسناد بین‌المللی از جمله سند راهبردی سازمان جهانی بهداشت، اسناد بالادستی متعددی را در حوزه طب سنتی تصویب کرده و بر بهره‌مندی از این ظرفیت تأکید دارد.

وی با استناد به سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری، به ویژه بند ۱۲ که بر توسعه و نهادینه‌سازی طب سنتی تأکید دارد، گفت: بر اساس این بند، ما موظف به ترویج، توسعه و نهادینه‌سازی این حوزه در کنار طب نوین هستیم و توسعه منطقه‌ای طب ایرانی، استانداردسازی روش‌های تشخیصی و درمانی، و تبادل تجربیات بین‌المللی از اولویت‌های ما در راستای تحقق عدالت سلامت است.

دکتر حسینی یکتا با تأکید بر اینکه هدف ما، بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های پیشگیرانه و درمانی آن در راستای ارتقای سلامت جامعه است، تصریح کرد: ایران کشوری پیشرو در ادغام طب سنتی در شبکه بهداشتی-درمانی است و آموزش سبک زندگی سالم مبتنی بر طب ایرانی به منظور کاهش بیماری‌های غیرواگیر در سراسر کشور جریان دارد.

وی ادامه داد: در حال حاضر در حوزه آموزش علاوه بر تربیت نیروی تخصصی در رشته‌های داروسازی سنتی - طب ایرانی و تاریخ پزشکی ارائه دو واحد د طب ایرانی در هفت رشته علوم پزشکی با درسنامه‌های استاندارد انجام می‌شود. تاکنون قریب به ۱۰۰ هزار دانشجو موفق به گذراندن این واحدهای آموزشی شده‌اند که این امر نقش مهمی در ارتقای آگاهی و دانش جامعه پزشکی نسبت به ظرفیت‌های علمی طب ایرانی داشته است. طراحی و پیشنهاد دوره‌های مهارتی برای گروه‌های پرستاری و پزشکی نیز از دیگر برنامه‌های مهم پیش‌رو است که البته لازم است با آموزش این حوزه با تربیت نیرو در رشته‌های پشتیبان گسترش یابد تا به نیاز جامعه با تربیت نیروهای مورد تأیید وزارت بهداشت پاسخ کافی داده شود.

مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل؛ افزود: در حوزه پژوهش، با تلاش متخصصان این عرصه و بهره‌مندی از ظرفیت‌های داروسازی و تاریخ پزشکی، رتبه‌های معتبر جهانی در تولید علم و کارآزمایی‌های بالینی کسب شده است. از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ میلادی شاهد رشد ۴۰۰ درصدی روند انتشار مقالات ایران در حوزه طب سنتی در سطح جهان بودیم؛ به نحوی که برای سومین سال متوالی ایران رتبه چهارم علمی دنیا پس از چین، هند و آمریکا را کسب کرده است. همچنین ایران با سهمی معادل سه درصد از کل کارآزمایی‌های بالینی ثبت

شده حوزه طب مکمل و سنتی، یکی از سه کشور برتر جهان است.

وی ادامه داد: در حوزه بهداشت ادغام طب ایرانی را در نظام شبکه با اجرای برنامه آموزه های طب ایرانی در حوزه سبک زندگی در تمامی دانشگاه های علوم پزشکی کشور داریم. تمام مراکز سلامت ملزم به تشکیل شناسنامه سبک زندگی بر مبنای طب ایرانی برای مراجعین هستند و آموزش به گروه های هدف مبتنی بر آموزه های استاندارد شده از سوی دفتر طب ایرانی صورت می گیرد و برای افزایش سواد عمومی جامعه در این حوزه برنامه های متعددی با گروه های هدف دانش آموزان و استفاده از بسترهای اطلاع رسانی عمومی با ظرفیت های متعدد سایر سازمان ها در حال انجام است. در حوزه درمان نیز متخصصین این حوزه در مراکز درمان ناباروری و بسته های خدمتی گوناگون حضور دارند. شایان ذکر است از آنجایی که ارائه خدمات درمانی در قالب پوشش بیمه ای منجر به بهره مندی جمعیت بیشتری خواهد شد؛ دفتر طب ایرانی و سایر حوزه های مرتبط با خدمات بیمه ای در وزارت بهداشت، ویزیت متخصصین و سه خدمت شایع حوزه طب ایرانی تحت پوشش بیمه قرار گرفت و در حال حاضر در کل کشور قابل ارائه است.

دکتر حسینی یکتا با تأکید بر اینکه ارتقای جایگاه جهانی، طب ایرانی را به عنوان یک اولویت راهبردی در دستور کار دارد؛ گفت: برگزاری سمپوزیوم ها و حضور فعال نماینده طب سنتی ایران در مجامع جهانی جایگاه ایران را تثبیت کرده است. اکنون طب ایرانی در عرصه بین المللی، به عنوان یکی از مکاتب معتبر جهان، نقشی فعال و موثر را ایفا می کند و می تواند به عنوان کشور پیشرو و سیاست گذار در حوزه طب های سنتی و مکمل، به ویژه در منطقه EMRO، ایفای نقش کند و در پیشبرد برنامه های سازمان جهانی بهداشت مؤثر واقع شود.

مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل با اشاره به اینکه نزدیک به ۲۰ سال اخیر، آموزش طب ایرانی از طریق دانشکده های تخصصی در کشور ادغام شده افزود: اکنون تنها پزشکان فارغ التحصیل این رشته مجاز به طبابت رسمی در حوزه طب ایرانی هستند. بدین ترتیب، آموزش طب ایرانی مبتنی بر تربیت پزشک شکل گرفته است و فارغ التحصیلان این رشته هر دو مکتب طب رایج و طب ایرانی اشراف داشته و تصمیمات لازم با بهره مندی از این دانش تفریقی را برای بیمار خود می گیرند.

دکتر حسینی یکتا در ادامه با اشاره به اهمیت گسترش خدمات طب ایرانی در نظام سلامت کشور تأکید کرد: تحقق عدالت در سلامت، نیازمند ادغام آموزه های طب ایرانی در نظام پزشکی خانواده و ایجاد دسترسی برابر به خدمات پیشگیرانه و درمانی برای تمامی اقشار جامعه به ویژه ساکنان مناطق روستایی است. این رویکرد می تواند به ارتقای سلامت عمومی و ارائه خدمات مؤثرتر منجر شود.

مدیرکل دفتر طب ایرانی و مکمل تصریح کرد: طب ایرانی تنها یک مکتب طبی نیست، بلکه به عنوان یک مؤلفه فرهنگی و تمدنی، بخشی ارزشمند از هویت ملی ما به شمار می آید و ضروری است در سطح جامعه و شبکه سلامت کشور به طور برنامه ریزی شده ترویج و تقویت شود.

وی تأکید کرد: بهره گیری از ظرفیت های علمی روز و رویکرد مبتنی بر شواهد، همواره در اولویت برنامه ها قرار دارد و حمایت از مسیر علمی و منطقی طب ایرانی، مطابق با اسناد بالادستی، سیاست های جهانی و منافع ملی کشور، ضرورتی انکارناپذیر است.

وی در پایان تأکید کرد: امیدوارم در کنارهم یا یک سرعت خوب به افق های ترسیم شده برای بهره مندی نظام سلامت از این گنجینه منحصر به فرد ملی برسیم و تمامی سیاست گذاری های انجام شده در دفتر طب ایرانی به پشتوانه نیروی علمی و کارآمدی که این حوزه در سطح دانشگاه های علوم پزشکی کشور و با تعاملات خود دارد؛ صورت می گیرد. علاوه بر ارائه خدمات در مراکز ارائه خدمات تخصصی در قالب بیش از 50 سلامتکده در سطح کشور و ارائه خدمات در کلینیک های ویژه در سطح کشور و ارائه خدمات در کلینیک های ویژه در سطح کشور؛ متخصصین این حوزه در 23 مرکز ناباروری کشور در کنار متخصصین سایر رشته ها به ارائه خدمت به زوجین نابارور می پردازند.